

Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља у породици

Стандарди за програме рада са починиоцима
насиља у партнерским односима заснованим на
сигурности жртава
Радни документ

Funded by
the European Union

www.work-with-perpetrators.eu

Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља у породици

Стандарди за програме рада са починиоцима насиља у партнерским односима заснованим на сигурности жртава. Радни документ

Година издања: 2023

Предложени цитат: WWP EN (Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици]. (2023). *Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља у породици – Стандарди за програме рада са починиоцима насиља у партнерским односима заснованим на сигурности жртава*. Радни документ.

Уредник: Kelly Litz

Графички дизајн: Monika Medvey

Насловна фотографија: fauxels, www.pexels.com/@fauxels/

© 2023, Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици
Greifswalder Straße 136 10409. Germany Berlin
www.work-with-perpetrators.eu

Одрицање од одговорности:

Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици (WWP EN) није одговорна за то како трећа лица користе овај документ, као ни за тачност превода. Када користе овај документ или повезане материјале, трећа лица морају на одговарајући начин упућивати на WWP EN.

**Funded by
the European Union**

Национална мрежа за програме рада са починиоцима насиља у породици - ОПНА.

Документ је преведен на српски језик од стране Националне мреже за програме рада са починиоцима насиља у породици ОПНА

Финансира Европска унија. Изнети ставови и мишљења су, међутим, само став WWP EN и не одражавају нужно ставове Европске уније. Европска унија не може бити одговорна за њих.

Европски Стандарди за програме рада са починиоцима насиља у партнерским односима

**Стандарди за програме рада са
починиоцима насиља у партнерским
односима заснованим на сигурности жртава**

РАДНИ ДОКУМЕНТ

www.work-with-perpetrators.eu

Садржај

Речник	5
Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља	6
Делокруг европских стандарда за програме рада са починиоцима насиља	6
Оквир стандарда	8
Развој стандарда	9
Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља – Резиме	11
1. Безбедност и добробит жртава насиља	12
2. Процена и управљање ризицима	16
3. Дизајн и спровођење програма	18
4. Осигурање квалитета и евалуација	22
5. Организациони менаџмент	24
Оквир европских стандарда заснован на доказима	26
Литература	30

Речник

Принудна контрола односи се на „образац доминације који укључује тактику за изоловање, деградацију, експлоатацију и контролу жртава“ (Stark, 2017).

Насиље у породици односи се на све радње физичког, сексуалног, психичког или економског насиља које се дешавају у породици или између бивших или садашњих супружника или партнера, без обзира да ли починилац дели или не дели исто пребивалиште са жртвом (СоЕ, 2011).

Насиље у партнерском односу односи се на било који образац понашања који се користи за добијање или одржавање моћи и контроле над интимним партнером. Обухвата све физичке, сексуалне, емоционалне, економске и психичке радње или претње које имају штетан утицај на другу особу.

Родно засновано насиље (РЗН) означава насиље које је усмерено директно против жене због тога што је жена или је насиље које несразмерно (у највећем броју) погађа жене (СоЕ, 2011).

Контактирање жртава у контексту програма за починиоце, односи се на активности које имају за циљ да жртве буду информисане о програму рада са починиоцима насиља у ком учествује њихов (бивши) партнер, како би се се извршила адекватна процена и управљање ризиком од понављања насиља, и да би се жртвама понудила подршка.

Подршка жртвама у контексту програма за рад са починиоцима насиља је свеобухватна интервенција која укључује различите услуге које се нуде женама жртвама насиља у циљу подршке њиховој безбедности и добробити (као што су саветовање, психотерапија, правна помоћ, итд).

Сервис за подршку жртвама односи се на професионалце, јединицу или организацију која обезбеђује контакт са партнерком у контексту програма рада са починиоцима насиља.

Починилац насиља односи се на лице које врши радње насиља у породици или партнерском односу. Препознато је да су починиоци насиља претежно мушкарци, док су жртве углавном жене. У оквиру овог документа, израз „починилац“ односи се на мушкарце који користе насиље, осим ако није другачије назначено.

Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља

Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља дефинишу минималне услове за сигурну и ефикасну интервенцију за мушкарце починиоце насиља у партнерским односима.

Свака стратегија за заустављање насиља над женама и насиља у породици је непотпуна без приступа који укључује починиоце и позива их на одговорност. Многе европске земље су допуниле своје оквире подршке жртвама успостављањем програма за починиоце насиља, као интегралне компоненте координисаног одговора заједнице на насиље. Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција; CoE, 2011), која је кључна прекретница у борби против родно заснованог насиља, идентификује програме за починиоце породичног и сексуалног насиља као једну од неопходних превентивних мера у члану 16.

Како програми рада за починиоце насиља у породици постају све присутнији, постоји потреба да се развију јасни и дефинисани европски стандарди за ове програме. Ови стандарди интегришу постојећа истраживања, искуства практичара и научене лекције у имплементацији ових програма, а на начин који узима у обзир националну и локалну динамику.

У центру европских стандарда за програме рада са починиоцима насиља је снажна посвећеност безбедности и добробити жртава. Ова посвећеност произилази из спознаје да ефективни програми морају неизоставно укључити перспективу жртве, а истовремено се усмерити на појединце који су чинили насиље. Ово наглашава потребу за усклађивањем програма за рад са починиоцима са потребама и правима жртава насиља.

Потреба за одговорношћу свих актера укључених у заштиту жртава представља приоритет. У складу са тим, и програми рада са починиоцима насиља морају бити одговорни према различитим актерима на које њихов рад утиче. Потреба за одговорношћу програма обухвата не само жртве, којима треба гарантовати сигурност и подршку, починиоце, које треба сматрати одговорним и подржати да се промене, већ се протеже и на финансијере који улажу средства као и локалне заједнице на које програми утичу. Свеобухватни стандарди подстичу транспарентност, доследност и осигуравају да програми заиста испуњавају своју сврху.

Стандарди су представљени у облику радног документа, наглашавајући њихову отвореност за прилагођавање на основу значајних доприноса различитих заинтересованих страна. Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици (WWP EN) ће доследно подстицати дискусије о безбедном и ефикасном раду са починиоцима насиља, спроводити и пратити истраживања и укључити налазе у стандарде.

Делокруг европских стандарда за програме рада са починиоцима насиља

Европски стандарди за програме рада са починиоцима насиља фокусирају се на одређену циљну групу и начине интервенције. Делокруг стандарда је следећи.

■ Програми за мушкарце који чине насиље над својим партнеркама

Програми за починиоце насиља могу радити са различитим типовима клијената (нпр. мушкарци починиоци насиља према партнеркама, жене починиоци насиља, починиоци насиља над другим члановима породице, починиоци насиља над децом, починиоци сексуалног насиља, починиоци насиља у LGBTQ+ односима, малолетни починиоци насиља, итд). Међутим, за потребе ових стандарда, одлука да се усмере само на мушкарце починиоце насиља над својим партнеркама заснива се на неколико елемената.

Прво, постоји велика распрострањеност ове врсте насиља, а самим тим и потреба да се она постави као приоритет у пружању смерница за безбедан и ефикасан рад. Како је описано у истраживању FRA (FRA, 2014), свака трећа жена у ЕУ доживела је физичко и/или сексуално насиље. Ово насиље углавном чине мушкарци у контексту партнерских односа. Истраживање FRA је показало да је од свих жена које су (биле) у партнерској вези (са садашњим или бившим партнером), 22% доживело физичко и/или сексуално насиље од стране својих партнера (FRA, 2014). Слично томе, иако рад са различитим типовима починилаца може имати неке сличности (као што је процена ризика од насиља или учење вештина ненасилне комуникације), свака група починилаца захтева прилагођен приступ (Ouztüzün et al., 2023; Arias et al., 2013; Butters et al., 2021; Travers et al., 2021). На пример, насиље у форми насилног отпора као реакцију на претходну дуготрајну и тешку виктимизацију чешће врше жене, док ова врста насиља не укључује покушаје принудне контроле (Bair-Merritt et al., 2010). Рад са женама починиоцима захтева пажљив и специјализован приступ, а у неким случајевима и третман који се снажно фокусира на претходну виктимизацију (McKee & Hilton, 2019; Graves et al., 2005). Слично томе, рад са LGBTQIA починиоцима захтева програме који могу идентификовати и позабавити се специфичним облицима насиља (као што је злостављање засновано на идентитету) и узети у обзир заједничка искуства трауме и стреса у вези са припаданошћу мањинској групи (Walsh & Stephenson, 2023; Gray et al., 2020). Штавише, како су програми за мушкарце починиоце насиља над партнеркама најраспрострањенији облик програма у Европи (Akoenski et al., 2013; World Health Organization, 2014), постоји велики број истраживања (Babcock et al., 2004; Arce et al., 2020; Arias et al., 2013; Cheng et al., 2019; Eckhardt et al., 2013; Karakurt et al., 2019; Miller et al., 2015; Travers et al., 2021; Wilson et al., 2021) и увида практичара који су доступни и укључени су у оквир ових стандарда.

■ Минимални стандарди за безбедну и ефикасну праксу

Стандарди дефинишу минималне захтеве за безбедну и ефикасну праксу.

■ Програми за рад са починиоцима и сервиси за подршку жртвама

Програми за рад са починиоцима морају бити спроведени у блиској сарадњи са сервисима за пружање подршке жтвима. Важно је постојање јасних смерница о улогама, одговорностима и захтевима од програма за рад са починиоцима и сервиса за подршку жртвама, како би се обезбедило да контакт са жртвама буде приоритет и буде остварен на начин који обезбеђује да су жртве обавештене о свим релевантним аспектима рада; да се ризици процењују, ублажавају и да се њима управља; и да се жртвама понуди одговарајућа подршка. Ово доприноси сталној и продуктивној размени информација и сарадњи између програма за рад са починиоцима и сервисима за подршку жртвама. Ова сарадња треба да допринесе бољим исходима за жртве и починиоце.

Важно је истаћи да ови стандарди немају намеру да регулишу нити утичу на било који аспект рада сервиса за подршку женама (укључујући невладине организације, институције, итд.). Стандарди се искључиво фокусирају на поступке у контактирању жртава у контексту рада са починиоцима.

■ Рад са починиоцима насиља уживо

Стандарди дефинишу оквир за безбедан и ефикасан рад са починиоцима уживо. Онлајн рад са починиоцима насиља није дефинисан овим стандардима.

Онлајн програме за починиоце насиља спроводе неке организације у Европи и Сједињеним Америчким Државама, док је овај формат рада постао учесталији током пандемије Ковид-19 (Bellini & Westmarland, 2021; Pauncz, Vall & Jovanovic, 2021). Иако постоје ограничена истраживања о карактеристикама и ефикасности онлајн рада са починиоцима (Bellini & Westmarland, 2021), ово су још увек експерименталне иницијативе које нису подржане довољно поузданим закључцима који би омогућили доношење смерница за онлајн рад са починиоцима насиља широм Европе.

Оквир стандарда

Европски стандарди се развијају у следећем оквиру.

■ Усклађени са међународним законодавством и смерницама.

Стандарди су засновани на одредбама Истанбулске конвенције, посебно у члану 16 (СоЕ, 2011). Конвенција јасно указује да програми за починиоце насиља морају осигурати сигурност и подршку жртвама насиља и да се спроводе у сарадњи са специјализованим сервисима за подршку женама, када год је то могуће. Иако су стандарди првенствено засновани на члану 16 Истанбулске конвенције, они прате опште принципе Конвенције, као што су потреба за родно осетљивом политиком (члан 6), обезбеђивање недискриминације (члан 4) и општа обавеза да се спречи насиље над женама и насиље у породици (члан 12).

Стандарди интегришу кључне принципе и препоруке неколико других публикација, као што су „Борба против насиља над женама: минимални стандарди за услуге подршке“ (СоЕ, 2008), „Програми за починиоце породичног и сексуалног насиља: члан 16 Истанбулске конвенције“ (Hester & Lilley, 2016), Средњорочни хоризонтални преглед GREVIO-a¹, Извештаји о основној евалуацији (GREVIO, 2022) и GREVIO евалуациони извештаји објављени до данас. Такође, европски стандарди прате принципе наведене у Смерницама за развој стандарда за програме рада са починиоцима насиља у породици (WWP EN, 2018).

■ Засновани на доказима и пракси

Стандарди интегришу све учесталија истраживања о томе шта су ефикасни програми за починиоце.² Међутим, често се истраживања на ову тему суочавају са методолошким изазовима који утичу на његову поузданост (Babcock et al., 2004; Lilley-Walker, Hester & Turner, 2018), и тешко је доћи до свеобухватних закључака (Babcock et al., 2004; Akoenski et al., 2013; Arce et al., 2020; Travers et al., 2021). Како би надоместили постојећа ограничења у дефинисању закључака на основу резултата истраживања, стандарди су употпуњени искуствима и увидима из праксе. Искусни практичари и организације широм Европе активно су допринели развоју европских стандарда за рад са починиоцима насиља.³ Штавише, Европска мрежа за починиоце насиља у породици је прикупила широк спектар сазнања о тешкоћама у имплементацији програма кроз детаљна мапирања програма и њихове усклађености са одредбама Истанбулске конвенције.⁴ Ова сазнања су интегрисана у стандарде и њихове одговарајуће индикаторе.

■ Европски, али контекстуализовани

Један од изазова у формулисању европских стандарда је проналажење равнотеже између оквира који је универзално применљив и који се може квантификовати, а да се истовремено може прилагодити различитим земљама, заједницама и организацијама. Ова прилагодљивост је кључна да би се осигурало усклађивање са локалним специфичностима и потребама грађана којима су програми намењени. Даље, ово је важно за подстицање иновативних пракси и приступа раду са починиоцима.

1 Група експерата за акцију против насиља над женама и насиља у породици – независно стручно тело одговорно за праћење спровођења Истанбулске конвенције

2 Детаљан опис оквира заснованог на доказима доступан је у посебном делу овог документа.

3 Видети одељак Развој стандарда

4 WWP EN (2022) је извршио мапирање програма за починиоце насиља на Западном Балкану (Албанија, Босна и Херцеговина, Северна Македонија, Црна Гора, Косово и Србија), у земљама источног партнерства (Јерменија, Азербејџан, Белорусија, Грузија, Молдавија, Украјина), Ирској, Шпанији. Такође, WWP EN је извршио мапирање рада починиоца насиља оријентисаних на безбедност жртава у Европи које је укључивало 33 организације из 24 земље.

Стандарди су пажљиво осмишљени да дефинишу фундаменталне принципе и њихове основне карактеристике, истовремено подржавајући аутономију организација да спроводе ове принципе у свом реалном окружењу. На пример, док стандарди предвиђају потребу повезивања програма за починиоце са сервисима за подршку жртвама, они не диктирају обавезан приступ за спровођење овог принципа. Уместо тога, они пружају илустративне примере и отварају простор за усвајање модела који су усклађени са националним или локалним контекстом, док се придржавају основних принципа који су наведени.

Међутим, неки индикатори у оквиру стандарда су уоквирени тако да понуде прецизна упутства (као што је постављање минималне учесталости за састанке између програма за починиоце и сервиса за подршку жртвама, одређивање минималног трајања програма за починиоце, утврђивање основних исхода за евалуацију програма, итд.). Овај приступ има за циљ да пружи смернице о томе како неке принципе треба применити у пракси да би се постигао одређени стандард. Исто тако, олакшава доношење закључака о томе да ли се програм придржава стандарда.

■ **Подршка националним стандардима**

Европски стандарди имају за циљ да унапреде квалитет програма за починиоце широм Европе. Неке земље су већ развиле сопствене стандарде, попут Уједињеног Краљевства (Respect, 2023; Home Office, 2023), Немачке (BMFSJ, 2021), Италије (Relive, n.d.), Молдавије (Republic of Moldova, 2014) и Хрватске (Croatia, 2019). Европски стандарди имају за циљ да делују у синергији са националним стандардима кроз размену идеја, заједнички развој и подстицање свеукупног квалитета програма на националном нивоу. Штавише, европски стандарди такође имају за циљ да мотивишу, инспиришу и дају смернице оним земљама које још увек нису успоставиле сопствене оквире за обезбеђење квалитета.

■ **Одговорност**

Европски стандарди представљају радни документ који ће бити подвргнут редовним ревизијама и ажурирањима како се скупљају вредни практични увиди и нова истраживања. Такође, Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици тренутно развија систем акредитације за програме за рад са починиоцима насиља који има за циљ успостављање оквира којима се може мерити и проценити усклађености програма са стандардима. Више од пуке административне процедуре, процес акредитације у оквиру WWP EN је замишљен као приступ сарадње који негује квалитет програма и узима у обзир контекст у коме програми функционишу.

Развој стандарда

Европске стандарде је развила Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици (WWP EN). Стандарди одражавају континуиране напоре организације да обезбеди оквир за безбедан и ефикасан рад са починиоцима насиља широм Европе.

WWP EN је припремила прве Смернице за развој стандарда за програме рада са починиоцима насиља у породици 2008. године, што је представљало прекретницу у процесу обезбеђивања квалитета на европском нивоу. Документ је имао неколико ревизија, а последња је била 2018. године (WWP EN, 2018). Надаље, 2022. године, WWP EN је сарађивала са две националне мреже које поседују значајну експертизу у развоју стандарда и процесу акредитације програма за рад са починиоцима, Respect and BAG TãNG e.V. Они су пружили увид у своје националне стандарде и процесе акредитације, као и размишљања о могућностима израде европских стандарда за рад са починиоцима насиља.

Развој европских стандарда био је свеобухватан процес који је укључивао неколико компоненти.

■ Преглед постојећих стандарда за рад са починиоцима насиља

Сprovedена је анализа различитих стандарда за рад са починиоцима, углавном у Европи. Анализа је обухватила стандарде: The Respect Standard (Respect, 2023), Standards for Domestic Abuse Perpetrator Interventions (Home Office, 2023), Working with perpetrators in domestic violence cases – Standards of the Federal Working Group on Domestic Violence (BMFSJ, 2021), National guidelines for treatment programmes for male perpetrators of violence against women in intimate relationships (Relive, n.d.), Regulation of the Assistance and Counselling Centres for Family Aggressors and Minimum Quality Standards (Republic of Moldova, 2014), Minimum standards for work with perpetrators of violence in intimate relations in Czech Republic (Urad Vlady, 2018), Practice Standards for Men's Domestic Violence Behaviour Change Programmes (NSW Government, 2017), Standards for implementation of the protection measure of mandatory psychosocial treatment (Croatia, 2019).

■ Експертска радна група за развој европских стандарда

Улога експертске радне групе била је да пружи повратне информације о стандардима и процесу њиховог развоја. Радна група се састојала од 15 чланова (представници програма за рад са починиоцима, сервиса за подршку женама жртвама, националне мреже програма за починиоце и релевантни истраживачи).⁵ Радна група је одржала три састанка у периоду од марта до октобра 2023.

■ Консултације са програмима за рад са починиоцима који су добили грантове од WWP EN

Организације које су добиле грантове од WWP EN 2023. године биле су укључене у процес развоја европских стандарда.⁶ Корисници грантова дали су повратне информације о садржају стандарда и њиховој применљивости у њиховом националном контексту.

■ Преглед истраживања о безбедном и ефикасном раду са починиоцима

Научне публикације, укључујући прегледе и систематске прегледе, проучене су у потрази за доказима о томе шта функционише у програмима за починиоце, како би релевантни закључци били интегрисани у стандарде. Више информација доступно је у одељку Додатак ([Appendix](#)).

■ Анализа резултата IMPACT-а

Подаци прикупљени путем упитника IMPACT Outcome Monitoring Toolkit (IMPACT Toolkit) које користе бројни програми за починиоце широм Европе анализирани су у циљу сакупљања додатних доказа о томе шта функционише у програмима за рад са починиоцима (Vall et al., 2021). IMPACT Toolkit је алатка за мерење исхода која омогућава организацијама да процене промене у понашању починилаца, као и утицај тог понашања на жртву, уз разматрање могућих промена у безбедности жртава. Више информација доступно је у одељку Додатак ([Appendix](#)).

⁵ Чланови стручне радне групе били су представници: WWP EN, SPA Хрватска, Conexus Шпанија, University of Jyväskylä Финска, BAG TāHG Немачка, RESPECT Велика Британија, ATV Норвешка, Welsh Women's Aid, Relive Италија, FNACAV Француска, Foundation for Social Welfare Services Малта, експерткиње Marianne Hester и Cristina Oddone, и независни практичар Damian Carnell.

⁶ Добитници грантова WWP EN у 2023. години су организације: LOM Чешка Република, NAIA Бугарска, BGRF Бугарска, SPA Хрватска, Relive Италија, Contexto програм на Универзитету у Валенсији, Шпанија, MEND Ирска.

Европски стандарди за програме рада са починиоцима

Резиме

ОДЕЉАК	ОБЛАСТ	СТАНДАРД
1	Безбедност и добробит жртава насиља	1.1. Контакт и подршка (бившим) партнеркама Програм за рад са починиоцима сарађује са сервисом за подршку жртвама који нуди правовремену, индивидуално прилагођену подршку женама жртвама насиља, истовремено ублажавајући ризике за жртве који могу да проистекну због укључивања починиоца у програм рада са починиоцима.
		1.2. Фокус на деци Програм за рад са починиоцима препознаје децу као жртве насиља у породици или насиља у партнерском односу, има инструменте за идентификацију и управљање ризицима за децу и доприноси њиховој добробити.
		1.3. Размена информација и доношење одлука Програм за рад са починиоцима има јасне писане процедуре за размену информација са сервисима за подршку жртвама, починиоцима и жртвама насиља, на начин који приоритизује безбедност жртава.
2	Процена и управљање ризицима	2.1. Процена ризика Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама спроводе континуирану процену ризика од насиља, користећи више извора информација и приступ структуриране професионалне процене (eng. structured professional judgement approach).
		2.2. Управљање ризиком Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама спроводе мере за управљање идентификованим ризицима по жртве, било кроз интерне процедуре или у сарадњи са другим институцијама.
3	Дизајн и имплементација програма	3.1. Циљне групе Програм за починиоце је посебно осмишљен за мушкарце починиоце насиља у партнерским односима и пружа се клијентима који су процењени као адекватни за програм и који испуњавају одређене критеријуме.
		3.2. Трајање и структура програма Програм за починиоце је структурисан тако да обезбеди интервенцију оним клијентима који су процењени као адекватни за програм са експлицитним циљем заустављања насилног понашања.
		3.3. Циљеви, приступ и садржај програма Заустављање насиља и обезбеђивање сигурности и добробити жртава примарни су циљеви програма за рад са починиоцима. У свом раду са починиоцима, програм се бави основним узроцима насиља и развија унутрашњу мотивацију за промену заједно са личном одговорношћу.
4	Осигурање квалитета и евалуација	4.1. Компетентно особље Особље демонстрира и гради компетентност у пружању сигурних и ефикасних интервенција учешћем у редовној и сталној обуци и професионалном развоју
		4.2. Евалуација Програм за рад са починиоцима има инструменте за евалуацију процеса и исхода рада и користи их за унапређење квалитета интервенције.
5	Менаџмент	5.1. Организација и управљачке структуре Структуре управљања су јасно дефинисане и обезбеђују имплементацију висококвалитетних интервенција.
		5.2. Ресурси Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама имају адекватне ресурсе за спровођење интервенција.

1. Безбедност и добробит жртава

1.1. Контакт и подршка (бившим) партнеркама

Програм за рад са починиоцима сарађује са сервисом за подршку жртвама који нуди правовремену, индивидуално прилагођену подршку женама жртвама насиља, истовремено ублажавајући ризике за жртве који могу да проистекну због укључивања починиоца у програм рада са починиоцима.

■ Индикатори:

- 1.1.1. Програм за рад са починиоцима насиља блиско сарађује са партнерским сервисом за подршку жртви.

НАПОМЕНА

Сервис за подршку жртвама се може успоставити на различите начине, на пример:

- Програм за рад са починиоцима директно запошљава професионалце који спроводе контакт са жртвама (и упућују их другим институцијама и организацијама у заједници за подршку);
- Програм за рад са починиоцима сарађује са екстерним службама за подршку женама у локалној заједници, које пружају контакт и подршку жртвама;
- Програм за рад са починиоцима је обезбеђен од стране сервиса за подршку женама. Тим/организациона јединица која ради са женама пружа контакт и подршку жртви у контексту рада са починиоцима.

Програми успостављају сервис за подршку жртвама како би оптимизовали исходе за жртве и осигурали ефикасну сарадњу, узимајући у обзир локални контекст, доступност ресурса, ниво сарадње са другим актерима у заједници и друге релевантне факторе.

- 1.1.2. Све партнерке или бивше партнерке које су у ризику од насиља се контактирају и нуди им се приступ подршци.

НАПОМЕНА

Контактирање жртава се спроводи како би се осигурало да су жене жртве насиља информисане о програму рада са починиоцима, да се ризици адекватно процењују и да се њима управља, као и због тога да се жртвама понуди подршка. Контактирање жртава мора укључити упућивање на одговарајуће услуге уколико их организација не пружа директно.

Подршка жртвама је свеобухватна интервенција која укључује различите услуге које се нуде женама које су преживеле насиље у циљу подршке њиховој безбедности и добробити (као што су саветовање, психотерапија, правна помоћ, итд).

У идеалном случају, контактирање жртава и подршку жртвама реализује специјализовани сервис за подршку женама која ради у блиској сарадњи са програмом за рад са починиоцима.

- 1.1.3. Жене жртве насиља добијају подршку од независних професионалаца који не раде са њиховим партнерима, починиоцима насиља, и обрнуто.

- 1.1.4. Услуге за жене жртве насиља се одвијају на локацији одвојеној од објекта где се одвија програм рада са починиоцима насиља.

1.1.5. Програм рада са починиоцима и сервиси за заштиту жена дају приоритет идентификацији свих потенцијалних жртава које су у ризику од насиља током фазе процене и континуирано процењују ризик током трајања програма.

НАПОМЕНА

Програми дају приоритет идентификацији свих потенцијалних жртава који могу бити у опасности од насиља од стране починиоца, укључујући садашње и бивше партнерке, чланове породице, децу и друге потенцијалне жртве.

На основу расположивих ресурса и националног законодавства, програми могу понудити услуге контакта и подршке жртвама или упутити жртве на друге институције/организације у заједници.

Програми обавештавају одговарајуће институције о новоидентификованим жртвама или новим ризицима од насиља, у складу са националним законодавством.

1.1.6. У границама националног законодавства, програм за починиоце настоји да добије контакт жртава, користећи различите изворе као што су починилац, упутни органи и друге институције. Ова настојања ревносно бележи.

1.1.7. Када се добију подаци за контакт жене жртве насиља, први контакт се успоставља у року од 10 дана како би се проценио ризик, информисала жртва, понудила услуга и подршка. Сервиси за подршку проактивно контактирају жене жртве насиља и информишу их о циљу и предностима ове услуге.

1.1.8. Прихватање понуђеног контакта и подршке од стране жртава је добровољно. Њихов пристанак или одбијање да учествују немају утицаја на учешће починиоца у програму и нема последица по жртве насиља.

1.1.9. Програм за починиоце и сервис за заштиту жртава процењују потенцијалне ризике повезане са контактирањем жртава и спроводе мере за минимизирање и ублажавање тих ризика. Програми истражују шта починилац мисли и осећа у вези са контактом и подршком жртви, и те информације уносе у процес процене и управљања ризиком.

1.1.10. Жртве су информисане о циљу и структури програма за починиоце, као и о могућностима да починиоци злоупотребе своје учешће у програму као алат за манипулацију жртвама. Жртве добијају директне информације о вероватноћи промене починиоца, као и јасне информације о ограничењима програма.

1.1.11. Сервис за заштиту жртава је усмерен на наде и страхове жртава и обезбеђује планирање безбедности и емоционалну подршку. Ово се ради директно или кроз сарадњу са другим институцијама и организацијама за подршку женама у заједници.

1.1.12. Подршка женама жртвама насиља је доступна током целог трајања програма за починиоце, укључујући и фазу праћења. Интервенција је прилагођена потребама жртава и процењеним нивоима ризика. Контакт са женама жртвама насиља успоставља се минимално једном у фази пријема, а након тога свака три месеца током програма, и на крају програма.

1.2. Фокус на деци

Програм за рад са починиоцима препознаје децу као жртве насиља у породици или насиља у партнерском односу, има инструменте за идентификацију и управљање ризицима за децу и доприноси њиховом благостању.

■ Индикатори:

1.2.1. Програм за рад са починиоцима интегрише разумевање да су деца увек погођена насиљем у породици и партнерским насиљем.

НАПОМЕНА

У неким случајевима, насиље може бити директно почињено над децом, док у другим случајевима деца могу бити сведоци насиља почињеног над њиховим мајкама. Истраживања показују да су утицај и последице на децу слични без обзира да ли су директне или индиректне жртве (Bacchini & Esposito, 2020; Rydstrom et al., 2019; Wood & Sommers, 2011). Као резултат тога, ови стандарди наглашавају да су код породичног насиља и партнерског насиља деца увек жртве.

1.2.2. Програм за рад са починиоцима и сервиси за заштиту жртава идентификују сву децу која могу бити погођена понашањем починиоца, укључујући децу која живе са починиоцем (биолошка деца или друга), децу која живе са (бившом) партнерком починиоца, децу која посећују починиоца или његову (бившу) партнерку, биолошку децу над којим је починилац изгубио вршење родитељског права и др.

1.2.3. Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама процењују штету или потенцијалну штету за децу и имају интерне и екстерне процедуре за заштиту деце.

1.2.4. Програм за рад са починиоцима препознаје утицај насиља починиоца на његов родитељски капацитет и посматра насиље у породици и у партнерским односима као родитељски избор.

1.2.5. Програм за рад са починиоцима има процедуре за идентификацију потенцијалних ризика које њихове активности могу представљати за децу, као и мере за решавање тих ризика.

НАПОМЕНА

Потребно је да програми имају процедуре које омогућавају идентификацију сваког могућег негативног утицаја програма за починиоце или активности сервиса за подршку жртвама на децу. На пример, мала деца могу бити остављена сама код куће док жене жртве насиља присуствују састанку подршке, или деца могу да чују неприкладне разговоре када се контакт са партнерком обавља телефоном.

1.2.6. Програми за рад са починиоцима и сервиси за подршку жртвама олакшавају деци приступ различитим услугама у заједници које подржавају њихов опоравак и њихову добробит.

1.2.7. Програм за рад са починиоцима сарађује са релевантним стручњацима у заједници који имају улогу у заштити деце. При томе се фокусирају на одговорност починиоца у свим питањима која се тичу деце.

1.3. Размена информација и доношење одлука

Програм за рад са починиоцима има јасне писане процедуре за размену информација са сервисима за подршку жртвама, починиоцима и жртвама насиља, на начин који приоритизује безбедност жртава.

■ Индикатори:

1.3.1. Сарадња и размена информација између програма за рад са починиоцима, сервиса за подршку жртвама и њихових клијената је континуирана и дефинисана заједничким процедурама.

1.3.2. Програм за рад са починиоцима и партнерски сервис за подршку жртвама доносе заједничке одлуке везане за процену и управљање ризиком, укључујући обавештавање и извештавање других институција.

ПРОГРАМИ ЗА РАД СА ПОЧИНИОЦИМА И СЕРВИСИ ЗА ПОДРШКУ ЖРТВАМА

1.3.3. Размена информација између програма за рад са починиоцима и сервиса за подршку жртвама укључује информације које се односе на процену и управљање ризиком од насиља, као и на исходе програма.

1.3.4. Размена информација одвија се на заједничком састанку, чија учесталост зависи од нивоа ризика и специфичности случаја. Најмање се спроводи у фази процене, потом свака три месеца током целог програма и пре завршетка програма.

НАПОМЕНА

У случајевима када жртве не прихвате понуђени контакт и подршку, програми и даље имају одговорност да дају приоритет њиховој сигурности и добробити. Заједнички састанци би могли имати смисла и у овим случајевима, јер стручност партнерских сервиса за подршку жртвама може бити драгоцен за спровођење процене ризика и креирање плана за управљање ризицима. Међутим, програм за рад са починиоцима и партнерски сервис за подршку жртвама могу заједно да размисле о потреби и учесталости састанака.

1.3.5. Детаљни записници се воде током заједничких састанака, држе у досијеу и садрже информације о континуираној процени ризика. Донете одлуке се документују и о њима се информишу професионалци или институције одговорне за конкретни случај. Поред тога, записник са састанка садржи преглед кључних закључака и активности са претходног састанка.

1.3.6. У случају непосредног ризика од понављања насиља, програми за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама се одмах међусобно обавештавају и предузимају се радње за управљање ризиком. Све активности се бележе у досијеу.

ПРОГРАМИ ЗА РАД СА ПОЧИНИОЦИМА, ПАРТНЕРСКИ СЕРВИСИ ЗА ПОДРШКУ ЖРТВАМА И ЊИХОВИ КЛИЈЕНТИ

1.3.7. Починиоци и жртве су обавештени о принципу поверљивости и његовим ограничењима. Такође су информисани о процедурама размене информација и потврђују њихово разумевање потписивањем информисане сагласности.

1.3.8. Починиоци и жртве су обавештени да се њихови досијеи могу показати другима у сврху надзора, акредитације или евалуације, док ће њихови лични подаци бити анонимни.

1.3.9. Сервис за подршку жртвама обавештава клијенткињу о свим потенцијалним ризицима, као и о недоласку или искључењу починиоца из програма.

1.3.10. Починиоци се информишу да ће жртвама бити понуђено укључивање у сервис за подршку жртвама. Међутим, информације о томе да ли је жртва прихватила подршку или детаљи њених активности се не деле са починиоцем.

2. Процена и управљање ризицима

2.1. Процена ризика

Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама спроводе континуирану процену ризика од насиља, користећи више извора информација и приступ структуриране професионалне процене.

■ Индикатори:

2.1.1. Процена ризика је континуирана активност током трајања интервенције. Ово се такође односи на случајеве у којима је ризик већ проценила друга институција, у складу са релевантним националним законодавством.

НАПОМЕНА

Процена ризика се односи на систематску процену вероватноће и озбиљности ризика од понављања насиља у будућности, у конкретном случају. Укључује анализу различитих фактора ризика, како статичких, тако и динамичких, како би се утврдила потенцијална опасност по жртве и донеле одговарајуће стратегије за смањење ризика. Процена ризика има за циљ да унапреди безбедност жртава и усмерава професионалце у доношењу одлука о нивоу и врсти интервенција потребних за ублажавање потенцијалног насиља и његовог утицаја на жртву.

2.1.2. Процена ризика укључује све идентификоване жртве, укључујући ризик за децу.

2.1.3. У процесу процене ризика информације се прикупљају из више извора, од починиоца, жртве, професионалца који је задужен за конкретан случај (уколико постоји) и других институција. Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама прикупљају податке из свих доступних извора.

2.1.4. Иницијална процена ризика се спроводи у фази процене и утиче на одлуку о подобности починиоца за програм. Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама спроводе независне процене тако што контактирају своје клијенте (починиоце и жене жртве), након чега следи заједничка процена ризика на заједничком састанку.

2.1.5. Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама користе исте или упоредне алате за процену ризика како би ускладили информације и креирали реалнију и свеобухватнију процену ризика.

2.1.6. Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама примењују структурисану професионалну процену (енг. structured professional judgement) за идентификацију ризика, користећи алате за процену ризика који садрже међународно признате факторе ризика за чињење насиља и факторе који указују на рањивост жртава. У анализу су укључени и статички и динамички фактори.

НАПОМЕНА

Структурисана професионална процена (eng. structured professional judgement) је приступ процени ризика од насиља који комбинује инструменте засноване на доказима (који интегришу различите факторе ризика) са професионалним просуђивањем практичара, на основу њиховог професионалног искуства

Статички фактори ризика односе се на карактеристике или околности повезане са насилним понашањем које остају релативно константне током времена и мање је вероватно да ће се променити. Ови фактори обично укључују информације од раније, као што су претходни инциденти насиља, криминална историја и други.

Динамички фактори ризика су варијабле које се могу мењати током времена и утицати на ризик од насиља или штете. Ови фактори обухватају широк спектар психолошких, ситуационих и бихејвиоралних елемената, као што су злоупотреба супстанци, статус менталног здравља, нестабилност запослења, трудноћа, промене у динамици односа и други.

2.1.7. Учесталост заједничких састанака између програма за рад са починиоцима и сервиса за подршку жртвама је усклађена са идентификованим ризиком и факторима ризика. Заједнички састанци се реализују најмање једном у фази процене, на свака три месеца током трајања програма и пре завршетка програма. Уколико је то могуће, препоручује се одржавање месечних састанака.

2.2. Управљање ризиком

Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама спроводе мере за управљање идентификованим ризицима по жртве, било кроз интерне процедуре или у сарадњи са другим институцијама.

■ Индикатори:

2.2.1. Програм за рад са починиоцима има писане процедуре за интерно (нпр. преношење забринутости супервизору) и екстерно (нпр. дељење информација са полицијом, судом, тужиоцем, службом за заштиту деце, итд) управљање идентификованим ризицима.

2.2.2. У случају идентификованог ризика од насиља, програми за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама припремају план управљања ризиком, који узима у обзир природу насиља, факторе ризика починиоца и факторе рањивости жртве. Истовремено, план укључује дефинисање мера за управљање ризицима који могу настати услед самог спровођења услуге (као што је контактирање жртава у време када починилац присуствује програму, заказивање састанака у време када се деца могу збринути, итд). План управљања ризиком се креира у сваком случају, без обзира да ли је починилац прихваћен у програм или не.

2.2.3. У складу са националним законодавством, програм за починиоце разматра обавештавање других релевантних институција о процењеном ризику. У случају непосредне опасности од насиља, потребно је обавестити надлежне институције.

2.2.4. Програм за рад са починиоцима предузима радње како би осигурао ефикасну сарадњу са другим институцијама (као што су службе за подршку женама, полиција, судови, тужиоци, службе за заштиту деце, здравствене службе, итд) и био део координисаног одговора заједнице у земљи.

3. Дизајн и имплементација програма

3.1. Циљна група програма

Програм је посебно осмишљен за мушкарце починиоце насиља у партнерским односима и пружа се клијентима који испуњавају критеријуме подобности за укључивање у програм.

■ Индикатори:

3.1.1. Програм за починиоце насиља има јасно дефинисану циљну групу(е) мушкараца починилаца насиља у партнерским односима.

НАПОМЕНА

Организација која спроводи програм рада са мушкарцима починиоцима насиља у партнерским односима може да ради са другим типовима починилаца, у складу са стручношћу и ресурсима организације. Међутим, програми који нису дизајнирани за мушкарце починиоце насиља у партнерским односима не спадају у оквире ових стандарда.

3.1.2. Програм за починиоце насиља има јасне критеријуме подобности за пријем починилаца у програм.

3.1.3. Програм за починиоце информиса институције које упућују починиоце на програме о критеријумима за пријем у програм, како би се минимизирала учесталост упућивања оних починилаца којима програм није намењен.

3.1.4. Програм за починиоце прихвата само оне починиоце за које је програм дизајниран и који испуњавају критеријуме за пријем у програм.

3.1.5. Програм је доступан клијентима из различитих средина, кроз имплементацију анти-дискриминаторног приступа.

3.2. Трајање и структура програма

Програм за починиоце је структурисан тако да обезбеди интервенцију оним клијентима који су процењени као адекватни за програм са експлицитним циљем заустављања насилног понашања.

■ Индикатори:

3.2.1. Програм за починиоце насиља се спроводи у трајању од минимално 6 месеци (51 сат уколико се примењује групни рад, или 27 сати уколико се примењује индивидуални рад).

НАПОМЕНА

Минимално трајање програма је различито дефинисано за програме који спроводе групни рад и програме који спроводе индивидуални рад.

Уколико се програм спроводи у групном формату, потребно је да траје минимално траје 51 сат.

- 3 сата у фази процене,
- 48 сати у фази интензивног рада и завршавања програма.

Ако се програм спроводи кроз индивидуални рад, потребно је да траје минимално 27 сати:

- 3 сата у фази процене,
- 24 сата у фази интензивног рада и завршавања програма.

Иако постоји дебата о томе колико дуго треба да трају програми рада са починиоцима, постоји сагласност око тога да је промена понашања дуготрајан процес који захтева време за интервенцију и простор између сесија како би се сазнања и искуства интегрисала. Овај сегмент је детаљније разрађен у одељку „Оквир европских стандарда заснован на доказима“.

3.2.2. Програм рада са починиоцима се спроводи у неколико јасно дефинисаних фаза: фаза процене, фаза интензивног рада, фаза завршавања и фаза праћења.

3.2.3. Рад са починиоцима у свим фазама програма се документује у списима предмета.

3.2.4. Програм за починиоце има критеријуме за искључивање починилаца из програма, као и процедуре за њихово безбедно спровођење, које укључује и разматрање могућих утицаја ове одлуке на жртве. Све одлуке и предузете активности се јасно документују у списима предмета.

ФАЗА ПРОЦЕНЕ

3.2.5. Фаза процене је фокусирана на процену ризика од насиља, успостављање радног савеза за починиоцем насиља, подржавање мотивације починиоца и процену њихове подобности за програм.

3.2.6. Фаза процене се реализује кроз индивидуалне сесије. Број сесија одговара времену потребном за постизање циљева ове фазе – и не може бити мањи од 3 сата.

3.2.7. Програм информисе починиоца насиља, сервис за подршку жртви и професионалце из упутних органа о исходу фазе процене. Програми разматрају потенцијалне ризике дељења ових информација и дефинишу мере за њихово ублажавање.

ФАЗА ИНТЕНЗИВНОГ РАДА

3.2.8. Фаза интензивног рада је усмерена на заустављање насиља починилаца уз обезбеђивање безбедности жртава.

3.2.9. Трајање програма одговара потребама циљне групе и није краће од 48 сати за групне програме или 24 сата за индивидуалне програме.

3.2.10. Програм се може спроводити у форми групног рада (отворене или затворене групе) и/или у форми индивидуалног рада. Избор формата је усклађен са потребама циљне групе и максимизира утицај програма.

3.2.11. Када се програм изводи у групном окружењу, величина и структура групе омогућавају ефикасан рад и учешће свих њених чланова.

ФАЗА ЗАВРШАВАЊА ПРОГРАМА

3.2.12. Фаза завршавања програма је осмишљена тако да сумира исходе програма за починиоца, као и да укаже на и даље постојеће потребе и ризике. Наведени аспекти су заједнички договорени између програма рада са починиоцима насиља и сервиса за подршку жртвама.

3.2.13. Програм разматра низ различитих исхода, дајући приоритет перспективи жртве (видети одељак 4).

3.2.14. Приликом извештавања институције која је упутила починиоца на програм, програм описује напредак починиоца и исходе програма. Програм такође јасно наводи потенцијалне потребе за даљим радом, као и и даље присутне ризике.

3.2.15. Програм спроводи такозвани „завршни састанак“ са починиоцем који има за циљ да подстакне размишљање о исходима програма, дефинише и даље отворена питања и изазове, информише о фази праћења, као и да подржи починиоце да се повежу са другим службама у заједници уколико је потребно. Овај састанак се може одржати у индивидуалном или групном формату.

ФАЗА ПРАЋЕЊА

3.2.16. Фаза праћења има за циљ да подржи дугорочну безбедност жртава и заустави насиље, као и да допринесе разумевању исхода програма.

НАПОМЕНА

Неки програми би се могли суочити са изазовима у остваривању контакта са починиоцима након што је интервенција завршена, посебно ако учешће у фази праћења није дефинисано као обавезно од стране институције која је упутила на програм. Исто тако, за неке програме, ограничени ресурси могу представљати препреку у спровођењу фазе праћења. Међутим, важно је да програми максимизирају своје напоре да дођу до починилаца и мотивишу их да се укључе у ову фазу интервенције.

3.2.17. Фаза праћења састоји се од најмање две сесије током 12 месеци, након завршетка програма. Ове сесије се могу одржавати као индивидуални или групни састанци и могу се одржавати уживо, онлајн или телефоном.

3.2.18. Програм настоји да максимизира присуство клијената у фази праћења и евидентира све радње предузете у том погледу.

3.3. Циљеви, приступ и садржај програма

Заустављање насиља и обезбеђивање сигурности и добробити жртава примарни су циљеви програма за рад са починиоцима. У свом раду са починиоцима, програм се бави основним узроцима насиља и развија унутрашњу мотивацију за промену заједно са личном одговорношћу.

☐ Индикатори:

3.3.1. Програм је дефинисао минималне очекиване исходе рада са починиоцима насиља. Исходи програма укључују следеће аспекте, иако нису на њих ограничени:

- а) Заустављање насиља у партнерским односима.
- б) Разумевање насиља у партнерском односу као родно заснованог феномена, разумевање постојања различитих врста насиља у партнерском односу и повезаности насиља са моћи и контролом.
- в) Разумевање сопственог насиља и повезаних уверења.
- г) Схватање насиља као личног избора.
- д) Развој унутрашње мотивације за промену.
- ђ) Разумевање последица насиља на (бившу) партнерку, децу и самог починиоца.
- е) Истраживање свог идентитета као мушкарца, повезаности тог идентитета са употребом насиља и трансформација родних уверења која доприносе насиљу.
- ж) Повећана свест о сопственим емоцијама и способност управљања емоцијама на ненасиљан начин.
- з) Усвајање адекватних родитељских вештина.

3.3.2. Рад са починиоцем се заснива на следећим принципима:

- а) Насиље у партнерском односу је манифестација родне неравноправности и искључива одговорност починиоца.
- б) Рад на заустављању насиља је могућ једино уз разумевање сложених фактора који омогућавају и утичу на избор починиоца да користи насиље (еколошки модел).
- в) Трансформисање родних стереотипа је свеобухватан процес који се манифестује кроз садржај програма, личне ставове водитеља програма, међусобни однос водитеља програма и организацију рада.
- г) Промена је процес који захтева равнотежу између вредновања починиоца као особе са унутрашњом вредношћу и неодобравања његовог насилног понашања.
- д) Усмереност на насилно понашање, реконструисање догађаја, поступака, мисли и осећања починилаца, помаже починиоцима да препознају своју активну улогу у вршењу насиља.

3.3.3. Програм за починиоце има дефинисан садржај рада, укључујући теме, структуру сесије и материјале. Ови елементи су дизајнирани на начин да омогуће постизање планираних резултата.

Осигурање квалитета и евалуација

4.1. Компетентно особље

Особље демонстрира и гради компетентност у пружању сигурних и ефикасних интервенција учешћем у редовној и сталној обуци и професионалном развоју.

☐ Индикатори:

РЕГУТАЦИЈА И СЕЛЕКЦИЈА ПРОФЕСИОНАЛАЦА

4.1.1. Програм за рад са починиоцима дефинише компетенције (знање, вештине и вредности) које су потребне њиховом особљу да ефикасно обавља посао. Ове компетенције одговарају моделу рада и специфичностима програма и могу се стећи кроз формално образовање или релевантно стручно усавршавање.

4.1.2. Програм за рад са починиоцима се фокусира на процену компетенција кандидата (знања, вештина и вредности) током регрутовања. Програм има утврђене критеријуме за професионално искуство кандидата, обуку и релевантно радно искуство.

4.1.3. Током процеса регрутовања, програм за рад са починиоцима истражује лична искуства кандидата са насиљем у породици и рефлектује о могућем утицају ових искустава на спровођење програма.

4.1.4. Програм дефинише компетенције професионалаца потребних за спровођење програма. Такође, програм дефинише и компетенције програма за рад у оквиру партнерског сервиса за подршку жртвама, уколико обе компоненте обезбеђује иста организација.

ИЗГРАДЊА КАПАЦИТЕТА

4.1.5. Професионалци су обучени за спровођење специфичног модела рада који имплементира програм за рад са починиоцима и/или сервис за подршку жртвама. Обука се може спроводити интерно или екстерно.

НАПОМЕНА

Важно је да професионалци програма за рад са починиоцима и професионалци из сервиса за подршку жртвама буду обучени за примену одређеног модел рада. И у ситуацијама када су професионалци који пружају услуге контакта и подршке жртвама високо квалификовани за рад са жртвама у области родно заснованог насиља, потребна је њихова додатна обука у вези са програмом за рад са починиоцима, у вези са пружањем подршке жртвама у том контексту и разумевањем процедура за сарадњу са програмом за рад са починиоцима.

4.1.6. Професионалци програма за рад са починиоцима имају најмање 84 сати специјализоване обуке пре него што започну са имплементацијом програма. Обука укључује теме: насиље над женама, род и повезаност родне дискриминације са насиљем у партнерским односима, вештине вођења мотивационог интервјуа, процена и управљање ризиком, заштита деце, питања менталног здравља и злоупотребе супстанци, емоционална регулација, спровођење програма у свим фазама (процена, интензиван рад, завршавање и праћење), као и прихватање различитости.

4.1.7. Новозапослени професионалци такође добијају обуку на радном месту.

НАПОМЕНА

Када се успоставе нови програми или када дође до значајног повећања броја програма који се спроводе, можда неће бити могуће да искуснији професионалци раде заједно са новозапосленим професионалцима. У тим ситуацијама је важно да организације размотре друге одговарајуће начине за менторство и подршку новом особљу.

4.1.8. Професионалци имају редован приступ супервизији, која може бити интерна и/или екстерна. Професионалци имају најмање 6 сати супервизије годишње.

4.1.9. Професионалци пролазе кроз најмање 16 сати обуке годишње о темама које се односе на њихов рад.

4.2. Евалуација

Програм за рад са починиоцима има мере за евалуацију процеса и исхода рада и њихово коришћење за побољшање квалитета интервенције.

☐ Индикатори:

4.2.1. Програм за рад са починиоцима спроводи континуирану евалуацију процеса и исхода њиховог рада. Евалуација програма укључује информације добијене од починилаца, а када год је то могуће евалуација укључује податке добијене од жртава насиља и других релевантних институција.

4.2.2. Програм за рад са починиоцима прикупља податке о броју упућених починилаца, броју починилаца који су напустили програм, као и о броју починилаца који су завршили програм; променама у имплементацији усвојеног модела рада; сарадњи између програма за рад са починиоцима и сервиса за подршку жртвама; управљању организацијом; и сарадњи са другим релевантним институцијама.

4.2.3. Исходи програма су (али нису ограничени на): смањење/престанак насилног понашања (у свим његовим облицима, укључујући, али не ограничавајући се на физичко насиље, сексуално насиље, принудну контролу), безбедност и квалитет живота (бивших) партнерки и њихове деце, мотивацију починилаца, уверења починилаца у вези са насиљем, лична објашњења узрока насиља и родитељство.

4.2.4. Методологија прикупљања података омогућава поређење података пре почетка програма и након завршетка програма. Када је то могуће, подаци се прикупљају у неколико интервала током рада, омогућавајући поређење између перспектива жртава и починилаца.

4.2.5. Програм за рад са починиоцима врши анализу података о процесу и исходима рада, дефинише закључке и препоруке.

4.2.6. Програм за рад са починиоцима унапређује и прилагођава свој рад у односу на закључке проистекле из евалуације.

Менаџмент

5.1. Делење информација и одлуке

Структуре управљања су јасно дефинисане и обезбеђују имплементацију висококвалитетних интервенција.

☐ Индикатори:

5.1.1. Сви запослени имају јасно дефинисане улоге и одговорности.

5.1.2. Програм за рад са починиоцима узима у обзир важност и импликације пола професионалаца који спроводе програме како би остварили своју мисију и постигли жељене резултате рада.

НАПОМЕНА

Важно је размотрити какву улогу у раду са починиоцима има пол професионалаца који програме спроводе, обзиром да програми треба да промовишу родну равноправност и да моделују трансформацију патријархалних структура.

Програми би требало да пронађу начине да осигурају да се женски гласови признају и чују и да програми не постану простори искључиво за мушкарце. Присуство жена водитеља програма може помоћи починиоцима да идентификују сопствене стереотипе и уверења. Слично, мушкарци водитељи могу моделирати родну равноправност и рањивост, док начин сарадње између мушкараца и жена који воде програм могу пружити информације о томе како изгледају равноправни односи између полова.

Најчешћи начин да се то постигне је да програми имају и мушке и женске водитеље. Међутим, програми могу применити различите приступе да имплементирају поменуте принципе, у зависности од њиховог контекста. На пример, ако није могуће формирати мушко-женске тимове за вођење програма због недостатка мушких професионалаца, програм за починиоце могу спроводити две професионалке, док се професионалац мушког пола може прикључити сесијама о одређеним темама (као што су мушкост или сексуалност).

Важно је да се културни контекст не користи као оправдање за искључивање жена из улога водитеља програма (на пример кроз тврдњу да мушкарци у одређеној заједници неће желети да раде са женама које воде програм).

5.1.3. Равноправност између програма за рад са починиоцима насиља и сервиса за подршку женама жртвама је обезбеђена у свим аспектима, као што су услови рада и плата. Ово се односи на све случајеве на које програм за рад са починиоцима насиља може да утиче.

НАПОМЕНА

Равноправност је вредност која треба да се манифестује у свим аспектима рада. Програми за рад са починиоцима треба да размишљају о динамици моћи између програма и сервиса за подршку женама и негују равноправност.

Уколико сервис за подршку жртвама и програм за рад са починиоцима пружа иста организација, то се може постићи осигурањем равноправности у условима рада и висини зараде.

Уколико сервис за подршку жртвама пружа друга организација, програм за рад са починиоцима може покренути разговоре о равноправности ове две службе, залагати се за једнаке услове, подржати организације за подршку женама у њиховим настојањима за бољим условима рада и сл.

5.2. Ресурси

Програм за рад са починиоцима и партнерски сервис за подршку женама жртвама имају адекватне ресурсе за спровођење интервенција.

☐ Индикатори:

5.2.1. Просторије у којима се спроводи програм рада са починиоцима насиља и активности сервиса за подршку жртвама су адекватне за спровођење рада и омогућавају осигуравање поверљивости.

5.2.2. Програм за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама имају сигуран простор за складиштење документације.

5.2.3. Професионалци програма за рад са починиоцима и сервис за подршку жртвама имају довољно времена и ресурса да спроведу интервенцију у складу са утврђеним моделом рада.

Оквир европских стандарда заснованих на доказима

Као што је описано у одељку „Развој стандарда“, европски стандарди су засновани на научним доказима прикупљеним прегледом литературе и анализом резултата података IMPACT Toolkit-а из различитих европских програма.

Важно је напоменути да је при анализи података IMPACT Toolkit-а, а с обзиром на ограничен број посматраних случајева и високу стопу напуштања програма (60%), већина варијабли подвргнутих линеарној регресионој анализи није дала статистички значајне резултате. Ипак, резултати дају емпиријске индикације потенцијалних трендова везаних за факторе који утичу на ефикасност програма у смањењу учесталости употребе насиља код починилаца. Такође, налази других доступних научних истраживања су интегрисани у стандарде.

Безбедност и добробит жртава

Што се тиче безбедности и добробити жртава, резултати анализе IMPACT Toolkit-а су показали да контактирање (бивших) партнерки и постојање посебних сервиса који пружају подршку жртвама ([Appendix, Табела 5](#)) доприносе побољшању исхода програма. Такође, сарадња са сервисима за подршку женама и омогућавање координације међу институцијама у односу на потребе (бивших) партнерки ([Appendix, Табела 6/A](#)) побољшавају исходе програма. Ови резултати указују на важност контактирања партнерки, посебно када је ова интервенција прилагођена потребама жртава. Истовремено, наведени резултати такође осликавају важност сарадње са сервисима за подршку жртвама.

Анализа IMPACT Toolkit-а даље је истраживала однос између сврхе контактирања (бивших) партнерки и исхода програма. Када програми контактирају (бившу) партнерку са циљем: (а) информисања о садржају и методологији програма, (б) пружања услуга за њу, (в) разумевања њеног искуства насиља, (г) пружања емоционалне подршке, (д) процене ризика од насиља, или (ђ) процене ефикасности програма, коначни резултати програма су побољшани (тј. долази до смањења учесталости насилног понашања и смањења употребе различитих врста насиља). Наведени резултати су интегрисани у предложеним стандардима, који наглашавају потребу за контактом са (бившом) партнерком који треба да буде усмерен на све горе наведене циљеве у различитим фазама програма.

Уколико починилац насиља има најмање једно дете, то значајно утиче на позитивне резултате програма, док узраст детета, као што је приказано у табели 9 ([Appendix](#)), није повезан са исходима програма. Описани резултати су сагласни са претходним истраживањима која наводе да је очинство кључни фактор у мотивацији починиоца да се промени (Meyer, 2016; Stanley et al., 2012). Стога је од суштинске важности да програми за починиоце раде са јасним фокусом на децу, што се огледа у овим стандардима. Штавише, резултати IMPACT Toolkit-а су показали да уколико на почетку програма починилац или његова (бивша) партнерка не препознају последице насиља по децу, исход програма ће бити лошији. С друге стране, уколико су починилац или жртва насиља на почетку програма препознали да је дете узнемирено или љуто на починиоца, резултати програма су били позитивнији ([Appendix, Табела 10](#)). Стога је кључно да програми за починиоце интегришу садржаје који су усмерени на разумевање начина на које насиље у партнерском односу утиче на децу (као што је наведено у Стандардима).

Процена и управљање ризицима

Када програми контактирају (бившу) партнерку како би проценили ризик од насиља, исход програма је бољи у смислу смањења учесталости и разноврсности насилног понашања. Ови резултати су у складу са предложеним стандардима који подразумевају процену ризика у оквиру контакта са партнерком.

Постоје бројни докази да мултисекторска сарадња побољшава резултате програма рада са починицима насиља (Babcock & Steiner, 1999; Frank, 1999; Healy, Smith & O'Sullivan, 1998; Murphy, Musser & Maton, 1998; Syers & Edleson, 1992). Штавише, у свом прегледу исхода програма за починиоце, Aldarondo (2010) је открио да координација између више агенција може смањити вероватноћу даљег ризика од насиља и, на средњи рок, рецидива. Слично томе, резултати анализе IMPACT Toolkit-а су показали да побољшана сарадња са више заинтересованих страна, као што су правосудни органи, здравствене установе, полиција, итд, значајно доприноси побољшању исхода програма ([Appendix, Табела 6/Б](#)). Стога је мултисекторска сарадња важан фактор за осигуравање добрих исхода програма.

Дизајн и спровођење програма

Истраживања су показала да што су интервенције прилагођеније специфичностима одређене циљне групе, то су исходи те интервенције бољи (Butters et al., 2021; Travers et al., 2021). Прелиминарни налази сугеришу да упућивање починиоца на различите нивое програма, а у односу на налазе почетних процена може дати обећавајуће резултате у постизању жељених исхода програма (Coulter & VandeWeerd, 2009).

Истраживање је такође показало да је ризик динамичан и да га стога треба схватити као процес, а не као коначни циљ (Graham et al., 2019). Препоруке из литературе о процени ризика укључују важност употребе алата за процену ризика уз експертизу практичара, како би се ризик проценио на контекстуализован начин (Messing, 2019). Штавише, процена ризика мора да буде употребљена за израду сигурносног плана за жртву насиља (Campbell, 2001) уз узимање у обзир потреба појединачних починилаца (који такође треба да усмеравају формулацију случаја и одабир третмана) (Van der Put et al., 2019).

Што се тиче садржаја и приступа који програм примењује, резултати анализе IMPACT Toolkit-а су показали да рад на емоционалној регулацији и темама везаним за индивидуалну трауму представљају значајне факторе позитивних исхода програма за саме починиоце насиља. Насупрот томе, резултати показују да фокусирање на ове теме кроз програм рада са починиоцима насиља има минималан утицај на (бивше) партнерке. Описани резултати подржавају разумевање да се програми не смеју свести на учење регулације емоција, јер иако многи починиоци могу фаворизовати овај приступ, он неће побољшати животе жртава. Резултати подржавају интегрисање еколошког модела насиља у програме за починиоце.

Не постоји сагласност у истраживањима о важности укључивања родно осетљивог приступа у програме за рад са починиоцима. С једне стране, нека истраживања наводе да укључивање родних аспеката није повезано са бољим исходима програма (van Niekerk & Boonzaier, 2014), док су друге студије откриле да је укључивање тематских дискусија са фокусом на родна питања и промовисање родне равноправности показало смањење насилног понашања међу учесницима програма (Lima & Büchele, 2011). Сличне резултате су показали Billand и Paiva (2017), при чему су мушкарци у програму повећали свест о сопственом насилном понашању. Штавише, истраживање је показало везу између традиционалних родних улога и насиља интимног партнера (Rollero & De Piccoli, 2020; Rollero, Bergagna & Tartaglia, 2019). У погледу модела рада који даје боље резултате у раду са починиоцима насиља, такође не постоји сагласност у спроведеним истраживањима.

У погледу приступа који треба следити, резултати истраживања су такође неусаглашени. Неке студије су идентификовале когнитивно бихејвиоралну терапију (CBT) као приступ којим се постижу бољи резултати (Cotti et al., 2020). Друге студије нису пронашле разлике између CBT и Duluth модела (Babcock et al., 2004), док су друге идентификовале боље резултате уколико се примењује Duluth модел (Ganon et al., 2019). Коначно, нека истраживања указују да су исходи програма бољи уколико су Duluth модел и CBT комбиновани (Arce et al., 2020). Према анализи резултата IMPACT Toolkit-а, Duluth модел се показао као ефикасан, чак и уколико је примењен независно од других приступа. Стога, они програми који наводе да прате Duluth модел, а који укључује снажан фокус на родну природу насиља у партнерском односу имају боље резултате ([Appendix, Табела 12](#)). Слично томе, Babcock и LaTaillade (2000), упоређујући ефекате различитих модела рада, пронашли су да програми засновани на Duluth моделу постижу умерено боље исходе у поређењу са другим моделима. Gondolf (2011) је закључио да постојећи докази не подржавају предности било ког модела над другим моделима рада. Важно је нагласити да, како су утврдили Lilley-Walker и сарадници (2018), многи програми не примењују Duluth модел на свеобухватан начин који подразумева снажан фокус на мултисекторској сарадњи, већ се често свде на примену неких принципа овог модела уз интегрисање и других приступа у раду.

У погледу дужине програма, резултати истраживања се међусобно разликују и отежавају доношење јединствених закључака, обзиром да многе студије не укључују информације о трајању програма или их укључују у различитим форматима (тј. временска јединица варира између сати, недеља, година и броја сесија). Недавни преглед 46 студија открио је велику разноликост у трајању програма за починиоце, које се кретало од 10 до 35 недеља, са недељним сесијама у већини програма (Vall et al., 2023). Са друге стране, Whereas Gondolf (1999) и Edleson и Syers (1990) нису пронашли разлике у исходима програма у односу на дужину спровођења интервенције.⁷ Упркос описаним различитостима, спровођење дужих програма позитивно утиче на преузимање одговорности за насиље од стране починиоца (Bennet & Williams, 2001). Такође, истраживања сугеришу да починиоци који поново почине кривично дело то чине у року од шест месеци од уласка у програм (Gondolf, 1999). Имајући то у виду, важно је задржати починиоце у програму барем овај временски период како би се покушало спречити понављање насиља.

Осигурање и евалуација квалитета

Начини на које програми осигуравају квалитет свог рада најчешће нису наведени у научној литератури. Gannon и сарадници (2019) сугеришу да специфичне квалификације професионалаца (са дипломом из психологије) и редовна супервизија могу побољшати исходе програма. Штавише, Holma и сарадници (2006) је такође истакао значај вештина професионалаца за побољшање исхода програма. Резултати анализе IMPACT Toolkit-а пружају више доказа у овом погледу, посебно у односу на обуку професионалаца, указујући да када професионалци имају специјализовану обуку о превенцији родно заснованог насиља, починиоци перципирају да програм даје боље резултате. Ово није случај у ситуацијама кад професионалци имају општу обуку, која није специфична за родно засновано насиље. Стога, обука особља о родно заснованом насиљу има снажан утицај на исход програма.

Уколико се супервизија спроводи у комбинацији са другим мерама за осигуравање квалитета програма, починиоци насиља перципирају боље исходе програма. Насупрот томе, за (бивше) партнерке, постојање супервизије је повезано са бољим исходима програма, без обзира да ли програм имплементира и друге мере за обезбеђење квалитета или не ([Appendix, Табела 13](#)).

⁷ Gondolf-ова (1999) студија је укључивала четири програма чија је дужина варирала од три до девет месеци. У његовој студији, након 15-месечног праћења, није било значајних разлика између исхода ових програма (поновно насиље, претње или квалитет живота жртве). Edleson и Syer (1990) су насумично распоредили починиоце у интензивнију групу (32 сесије током 16 недеља) и мање интензивну групу (12 сесија током 12 недеља), а током шестомесечног праћења није било разлика у исходу (жртва - пријављено поновно насиље).

Резултати евалуације података IMPACT Toolkit-а који се односе на осигуравање квалитета програма нису дали статистички значајне резултате. С тим у вези, важно је нагласити да мали број програма процењује квалитет свог рада, што утиче на могућност спровођења истраживања који се односи на овај аспект рада. Упркос томе, резултати IMPACT алата су показали да када програми контактирају (бившу) партнерку са циљем да процене ефикасност програма, долази до побољшања исхода на крају програма (смањују се и учесталост и разноврсност насилног понашања). Ови резултати су у складу са предложеним стандардима и подржавају важност укључивања перспективе жртава у евалуацију програма. Истраживања су нагласила важност прикупљања података о исходима у различитим временским периодима, важност прикупљања података о процесу промене и података везаних за мушкарце који напуштају програм (Lilley-Walker et al, 2018). У истраживањима је наглашена важност укључивања жртава у евалуацију и повратне информације од њих (Kelly & Westmarland, 2015; Vall et al., 2021, 2023; McGinn et al., 2016). Коначно, истраживања су показала да је важно проширено разумевање успеха које обухвата и друге варијабле, осим рецидива⁸ (Kelly & Westmarland, 2015; Vall et al., 2021, 2023; Lila et al., 2013; Gondolf & Beeman 2003; McGinn et al. 2021; Travers et al. 2021).

Менаџмент

Што се тиче организационог управљања, у случају спровођења групног програма, мушко-женски тим водитеља програма се показао ефикаснијим у односу на то када програм воде два професионалца или две професионалке ([Appendix, Табела 11](#)), према анализи резултата IMPACT Toolkit-а.

Анализа IMPACT Toolkit-а је показала да присуство већег броја радника са пуним радним временом побољшава резултате програма за починиоце насиља, док не утиче на успешност програма са становишта жртава ([Appendix, Табела 14](#)).

⁸ Укључујући, на пример, мере безбедности и добробити жртава, као и утицај насиља на жртве.

Литература

- Akoensi, T.D., Koehler, J.A., Lösel, F. & Humphreys, D.K. (2013). Domestic Violence Perpetrator Programs in Europe, Part II: A Systematic Review of the State of Evidence. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 57(10) 1206–1225. sagepub.com/journalsPermissions.nav Available at: DOI: 10.1177/0306624X12468110
- Aldarondo, E. (2010). Understanding the Contribution of Common Interventions with Men who Batter to the Reduction of Re-assaults. *Juvenile and Family Court Journal* 61(4). Available at: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/11/Aldarondo-JFCJ-INTERVENTIONS-WITH-MEN-WHO-BATTER.pdf>
- Arbeit mit Tätern in Fällen häuslicher Gewalt (2021). *Standard der Bundesarbeitsgemeinschaft Täterarbeit Häusliche Gewalt* e.V. Available at: <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/publikationen/arbeit-mit-taetern-in-faellen-haeuslicher-gewalt-80734>
- Arce, R., Arias, E., Novo, M. & Fariña, F. (2020). Are Interventions with Batterers Effective? A Meta-analytical Review. *Psychosocial Intervention*, 29(3) 153–164. <https://dx.doi.org/10.5093/pi2020a11>
- Arias, E., Arce, R., & Vilariño, M. (2013). Batterer intervention programmes: A meta-analytic review of effectiveness. *Psychosocial Intervention*, 22(2), 153–160. <https://doi.org/10.5093/in2013a18>
- Babcock, J.C. & Steiner, R. (1999). The relationship between treatment, incarceration, and recidivism of battering: A program evaluation of Seattle's coordinated community response to domestic violence. *Journal of Family Psychology*, 13(1), 46–59. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.13.1.46>
- Babcock, J.C., LaTaillade, J.J. (2000). *Evaluating interventions for men who batter*. In J.P. Vincent and E.N. Jouriles (Eds.) Domestic violence: Guidelines for research informed practice. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, pp37–77.
- Babcock, J. C., Green, C. E. & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1023–1053. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2002.07.001>
- Bair-Merritt, M. H., Jennings, J. M., Chen, R., Burrell, L., McFarlane, E., Fuddy, L. & Duggan, A. K. (2010). Reducing maternal intimate partner violence after the birth of a child: A randomized controlled trial of the Hawaii Healthy Start Home Visitation Program. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 164(1), 16–23. Available at: doi: 10.1001/archpediatrics.2009.237
- Bennett, L. & Williams, O. (August 2001). *Controversies and Recent Studies of Batterer Intervention Program Effectiveness*. National Electronic Network on Violence Against Women. Available at: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=a1a1a85ad6c60c3df2f36ce8e63e906bb9be9f96>
- Bellini, R., & Westmarland, N. (2021). A problem solved is a problem created: the opportunities and challenges associated with an online domestic violence perpetrator programme. *Journal of Gender-Based Violence*, 5(3), 499–515. Available at: <https://doi.org/10.1332/239868021x16171870951258>
- Billan, J., & Paiva, V. S. F. (2017). Deconstructing gender expectations from a minority standpoint: How to enter into a dialogue with male perpetrators of violence against women?. *Ciencia & Saúde Coletiva*, 22(9), 2979–2988. Available at: <https://doi.org/10.1590/1413-81232017229.13742016>
- BMFSJ (2021). *Arbeit mit Tätern in Fällen häuslicher Gewalt: Standard der Bundesarbeitsgemeinschaft Täterarbeit Häusliche Gewalt* e.V. Available at: <https://www.bmfsfj.de/resource/blob/95364/b8e655a98504ca7aa3e3cc4e1b7e16c0/standards-taeterarbeit-haeusliche-gewalt-data.pdf>
- Butters, R.P., Droubay, B.A., Seawright, J.L., Lundahl, B. & Whitaker, L. (2021). Intimate partner violence perpetrator treatment: Tailoring interventions to individual needs. *Clinical Social Work Journal*, 49, 391–404. <https://doi.org/10.1007/s10615-020-00763-y>
- Campbell, J. C., Sharps, P., & Glass, N. (2001). *Risk assessment for intimate partner homicide*. In G.-F. Pinard & L. Pagani (Eds.), *Clinical assessment of dangerousness: Empirical contributions* (pp. 136–157). Cambridge University Press. Available at: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511500015.009>

- Cheng, S. Y., Davis, M., Jonson-Reid, M., & Yaeger, L. (2019). Compared to what? A meta-analysis of batterer intervention studies using non treated controls or comparisons. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(3), 496-511. Available at: <https://doi.org/10.1177/1524838019865927>.
- CoE [Council of Europe] (2008). *Combating violence against women: minimum standards for support services*. Available at: [https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF\(2007\)Study%20rev.en.pdf](https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/EG-VAW-CONF(2007)Study%20rev.en.pdf)
- CoE [Council of Europe] (2011). *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Available at: <https://rm.coe.int/168008482e>
- Cotti, C., Foster, J., Haley, M. R., & Rawski, S. L. (2020). Duluth versus cognitive behavioral therapy: A natural field experiment on intimate partner violence diversion programs. *Journal of Experimental Psychology*, 26(2), 384–395. Available at: <https://doi.org/10.1037/xap0000249>
- Coulter, M., VandeWeerd, C. (2009). Reducing domestic violence and other criminal recidivism: Effectiveness of a multilevel batterers intervention program. *Violence and Victims*, 24(2), 139–152. Available at: DOI: 10.1891/0886-6708.24.2.139
- Croatia (2019). STANDARDI ZA PROVOĐENJE ZAŠTITNE MJERE OBVEZNOG PSIHO SOCIJALNOG TRETMANA. Available at: [https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmpu.gov.hr%2FUserDocs/Images%2Fdokumenti%2FPravo%2520na%2520pristup%2520informacijama%2FZakoni%2520i%2520os-tali%2520propisi%2FKazne%2520pravo%2FStandardi%2520za%2520provo%25C4%2591en-je%2520za%25C5%25A1titne%2520mjere%2520obveznog%2520psihosocijalnog%2520tretmana_5%2520\(4\).doc&wdOrigin=BROWSELINK](https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fmpu.gov.hr%2FUserDocs/Images%2Fdokumenti%2FPravo%2520na%2520pristup%2520informacijama%2FZakoni%2520i%2520os-tali%2520propisi%2FKazne%2520pravo%2FStandardi%2520za%2520provo%25C4%2591en-je%2520za%25C5%25A1titne%2520mjere%2520obveznog%2520psihosocijalnog%2520tretmana_5%2520(4).doc&wdOrigin=BROWSELINK)
- Eckhardt, C. I., Murphy, C. M., Whitaker, D. J., Sprunger, J., Dykstra, R., & Woodard, K. (2013). The effectiveness of intervention programs for perpetrators and victims of intimate partner violence. *Partner Abuse*, 4(2), 196-231. Available at: <https://doi.org/10.1891/1946-6560.4.2.196>
- Edleson, J.L., & Syers, M. (1990). The relative effectiveness of group treatment for men who batter. *Social Work Research and Abstracts*, 26(2) 10-17.
- Esposito, C., Affuso, G., Dragone, M., & Bacchini, D. (2020). Effortful control and community violence exposure as predictors of developmental trajectories of self-serving cognitive distortions in adolescence: A growth mixture modeling approach. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(11), 2358–2371. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01306-x>
- Frank, P.B. (1999). Measuring the system, not individuals. Paper presented at the 6th International Family Violence Research Conference, Durham NH.
- FRA [European Union Agency For Fundamental Rights] (2014). *Violence against women: an EU-wide survey. Main results report*. Available at: <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>
- Gannon, T.A., Olver, M.E., Mallion, J.S., James, M. (2019). Does specialized psychological treatment for offending reduce recidivism? A meta-analysis examining staff and program variables as predictors of treatment effectiveness. *Clinical Psychology Review*, Available at: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2019.101752>
- Gondolf, E.W. (1999a). A comparison of four batterer intervention systems: Do court referral, program length, and services matter? *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 41-61.
- Gondolf, E. W., & Beeman, A. K. (2003). Women's Accounts of Domestic Violence Versus Tactics-Based Outcome Categories. *Violence Against Women*, 9(3), 278–301. Available at: <https://doi.org/10.1177/1077801202250072>
- Gondolf, E. (2011). The weak evidence for batterer program alternatives. *Aggression and Violent Behavior*, 16, 347-353. doi:10.1016/j.avb.2011.04.011
- Graham, L. M., Sahay, K. M., Rizo, C. F., Messing, J. T., Macy, R. J. (2019). The validity and reliability of available intimate partner homicide and reassault risk assessment tools: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*. Available at: <https://doi.org/10.1177/1524838018821952>

- Graves KN, Sechrist SM, White JW, Paradise MJ. (2005). Intimate partner violence perpetrated by college women within the context of a history of victimization. *Psychology of Women Quarterly*. 29:278–289. Available at: doi: 10.1111/j.1471-6402.2005.00222.x.
- Gray, R., Walker, T., Hamer, J., Broady, T., Kean, J., Ling, J. & Bear, B. (2020). *Developing LGBTQ programs for perpetrators and victims/survivors of domestic and family violence*. Sydney: Australia's National Research Organisation for Women's Safety Limited (ANROWS). Available at: <https://anrowsdev.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2020/05/PI.17.09-Bear-RR.1.pdf>
- Healey, K., Smith, Ch., O'Sullivan, Ch. (1998). *Batterer Intervention: Program Approaches and Criminal Justice Strategies*. Washington, DC: US Department of Justice.
- Hester, M., Lilley, S. J. (2016). Domestic and sexual violence perpetrator programmes: Article 16 of the Istanbul Convention: A collection of papers on the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Available at: <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/7144-domestic-and-sexual-violence-perpetrator-programmes-article-16-of-the-istanbul-convention.html>
- Holma, J., Partanen, T., Wahlström, J., Laitila, A., Seikkula, J. (2006). Narratives and discourses in groups for male batterers. In M. Libshitz (Eds.), *Domestic violence and its reverberations* (pp. 59–83). New York: Nova Science Publishers.
- Home Office (2023). Standards for Domestic Abuse Perpetrator Interventions. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1127284/Domestic_Abuse_Perpetrator_Standards.pdf
- Jovanović, S. & Vall, B. (2022). Perpetrator Programmes in the Western Balkans; Mapping the Existing Practices and Ways Forward. Berlin: The European Network for the Work With Perpetrators of Domestic Violence (WWP EN). Available at: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Projects/STOPP/WWPEN_STOPP_RegionalReport_220531_WEB.pdf
- Karakurt, G., Koç, E., Çetinsaya, E.E., Ayluçtarhan, Z., & Bolen, S. (2019). Meta-analysis and systematic review for the treatment of perpetrators of intimate partner violence. *Neuroscience Biobehavioral Reviews*, 105, 220–30. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2019.08.006>
- Kelly, L. and Westmarland, N. (2015). Domestic Violence Perpetrator Programmes: Steps Towards Change. Project Mirabal Final Report. London and Durham: London Metropolitan University and Durham University. Available at: <https://www.dur.ac.uk/criva/projectmirabal>
- Lila, M., Gracia, E., & Murgui, S. (2013). Psychological adjustment and victim blaming among intimate partner violence offenders: The role of social support and stressful life events. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 5(2), 147–153. Available at: DOI: 10.5093/ejpalc2013a4
- Lilley-Walker, S-J., Hester, M., Turner, W. (2018). Evaluation of European Domestic Violence Perpetrator Programmes: Toward a Model for Designing and Reporting Evaluations Related to Perpetrator Treatment Interventions. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(4), 868-884. Available at: <https://doi.org/10.1177/0306624X16673853>
- Lima, D. C., & Büchele, F. (2011). A critical review on interventions with male perpetrators of domestic and family violence against women. *Physis: Revista de Saúde Coletiva*, 21(2), 721–743. Available at: <https://doi.org/10.1590/S0103-73312011000200020>
- McGinn, T., Taylor, B., McColgan, M., Lagdon, S. (2016). Survivor Perspectives on IPV Perpetrator Interventions: A Systematic Narrative Review. *TRAUMA, VIOLENCE, & ABUSE* 2016, Vol. 17(3) 239-255ª Available at: DOI: 10.1177/1524838015584358
- McGinn, T., Taylor, B., McColgan, M. (2021). A Qualitative Study of the Perspectives of Domestic Violence Survivors on Behavior Change Programs With Perpetrators. *Journal of Interpersonal Violence*. Volume 36, Issue 17-18. Available at: <https://doi.org/10.1177/0886260519855663>
- McKee, S. A., & Hilton, N. Z. (2019). Co-occurring substance use, PTSD, and IPV victimization: Implications for female offender services. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(3), 303–314. Available at: <https://doi.org/10.1177/1524838017708782>

- Messing, J.T. (April 2019). Risk-Informed Intervention: Using Intimate Partner Violence Risk Assessment within an Evidence-Based Practice Framework. *Social Work* 1;64(2):103-112. Available at: DOI: 10.1093/sw/swz009
- Meyer, S. (2016). Motivating perpetrators of domestic and family violence to engage in behaviour change: The role of fatherhood. *Child & Family Social Work* Volume23, Issue1 Pages 97-104. Available at: <https://doi.org/10.1111/cfs.12388>
- Miller, P.G., Curtis, A., Sönderlund, A., Day, A., Droste, N. (2015). Effectiveness of interventions for convicted DUI offenders in reducing recidivism: a systematic review of the peer-reviewed scientific literature. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 41(1): 16–29. Available at: DOI: 10.3109/00952990.2014.966199
- Murphy, C.M., Musser, P.H., Maton, K.I. (1998). Coordinated community intervention for domestic abusers: Intervention system involvement and criminal recidivism. *Journal of Family Violence*, 13, 263-284.
- NSW Government (2017). Practice Standards for Men's Domestic Violence Behaviour Change Programs. Chippen-dale: Produced by Justice Strategy and Policy. Available at: <https://dcj.nsw.gov.au/documents/service-providers/domestic-and-family-violence-services/men-s-behaviour-change-programs/Men-s-Behaviour-Change-Pro-grams-Practice-Standards.pdf>
- Ouztüzün, Ç., Koyutürk, M., & Karakurt, G. (2023). Systematic investigation of meta-analysis data on treatment effectiveness for physical, psychological and sexual intimate partner violence perpetration. *Psychosocial Intervention*, 32(2), 59-68. Available at: <https://doi.org/10.5093/pi2023a6>
- Pauncz, A., Vall, B., & Jovanovic, S. (2021). COVID-19 Revision of Practice. European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence (WWP EN). Available at: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Resources/COVID19/COVID-19_Revision_of_Practice_Toolkit.pdf
- Relive. (n.d.) Linee guida nazionali dei programmi di trattamento per uomini autori di violenza contro le donne nelle relazioni affettive. Retrieved from: <https://www.associazionerelive.it/joomla/images/LineeGuidaRelivea.pdf>
- Republic of Moldova (2014). Annex 2 of the Government Decision no. 496 regarding the minimum quality standards for services provided within the Assistance and Counselling Centre for Family Aggressors from June 30, 2014, Chapter II, Section 2, Standard II – Admission, access link: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64111&lang=ro
- Respect (2023). Standards for domestic abuse perpetrator interventions. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions-accessible>
- Rollero, C. & De Piccoli, N. (2021). Myths about Intimate Partner Violence and Moral Disengagement: An Analysis of Sociocultural Dimensions Sustaining Violence against Women. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 8139. doi:10.3390/ijerph17218139.
- Rollero, C., Bergagna, E., & Tartaglia, S. (2019). What is Violence? The Role of Sexism and Social Dominance Orientation in Recognizing Violence Against Women. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, 21-22. <https://doi.org/10.1177/0886260519888525>
- Rydström, L.L., Edhborg, M., Jakobsson, L.R., NaharKabir, Z. (2019). Young witnesses of intimate partner violence: screening and intervention. *GlobalHealth Action* 12:1 1638054. Available at: <https://doi.org/10.1080/16549716.2019.1638054>
- Standards for domestic abuse perpetrator interventions (2023). Policy Paper. United Kingdom Home Office. written by: Westmarland, N., Kelly, L. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions/standards-for-domestic-abuse-perpetrator-interventions-accessible>
- Standard II (Moldova) (2014). Annex 2 of the Government Decision no. 496 regarding the minimum quality standards for services provided within the Assistance and Counselling Centre for Family Aggressors from June 30, 2014, Chapter II, Section 2, Standard II. Available at: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64111&lang=ro
- Stanley, N., Graham-Kevan, N., Borthwick, R. (2012). Fathers and Domestic Violence: Building Motivation for Change through Perpetrator Programmes. *Child Abuse Review* Vol. 21: 264–274 Available at: DOI: 10.1002/car.2222

- State of New South Wales. (2017). Practice Standards for Men's Domestic Violence Behaviour Change Programs. Department of Justice. Available at: <https://dcj.nsw.gov.au/documents/service-providers/domestic-and-family-violence-services/men-s-behaviour-change-programs/Men-s-Behaviour-Change-Programs-Practice-Standards.pdf>
- Syers, M., Edleson, J.L. (1992). The combined effects of coordinated criminal justice intervention in woman abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 7, 490-502.
- The Respect Standard. (2022) 4th edition. Available at: https://hubble-live-assets.s3.amazonaws.com/respect/file_asset/file/1458/Respect_Standard_4th_edition_2022.pdf
- Travers, Á., McDonagh, T., Cunningham, T., Armour, C., & Hansen, M. (2021). The effectiveness of interventions to prevent recidivism in perpetrators of intimate partner violence: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 84, 101974. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.101974>
- Úřad vlády České republiky Odbor rovnosti žen a mužů. (2018). Minimální standardy práce s původci a průvodkyněmi násilí v blízkých vztazích v České republice. Available at: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/Minimalni-standardy-prace-s-puvodci-a-puvodkynemi-nasilii-v-blizkych-vztazich-v-Ceske-republice.pdf
- Vall, B., Pauncz, A., McKenzie, A. (2021). The WWP EN IMPACT Outcome Monitoring Toolkit. European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence. Available at: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/IMPACT/WWP_ImpactToolkit_A5_publication_web.pdf
- Vall, B., López-i-Martín, X., Grané Morcillo, J., Hester, M. (2023). A Systematic Review of the Quality of Perpetrator Programs' Outcome Studies: Toward A New Model of Outcome Measurement. *Trauma Violence & Abuse*. Available at: DOI:10.1177/15248380231203718
- Van Niekerk, T. J., & Boonzaier, F. A. (2014). "The only solution there is to fight": Discourses of masculinity among South African domestically violent men. *Violence Against Women*, 22(3), 271–291. Available at: <https://doi.org/10.1177/1077801214555473>
- Van der Put, C. E., Gubbels, J., Assink, M. (2019). Predicting domestic violence: A meta-analysis on the predictive validity of risk assessment tools. *Aggression & Violent Behavior*, 47, 100–116. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.03.008>
- Walsh, A. R., & Stephenson, R. (2023). Intimate partner violence perpetration denial and underreporting in cisgender male couples. *Psychosocial Intervention*, 32(2), 109-121. Available at: <https://doi.org/10.5093/pi2023a8>
- Wilson, D. B., Feder, L., & Olaghere, A. (2021). Court-mandated interventions for individuals convicted of domestic violence: An updated Campbell systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 17(1), e1151. Available at: <https://doi.org/10.1002/cl2.1151>
- WHO [World Health Organization] (2014). Global status report on violence prevention. Geneva: WHO. Available at: file:///Users/srt/Downloads/9789241564793_eng.pdf
- Wood, S.L., Soomers, M. (2011). Consequences of Intimate Partner Violence on Child Witnesses: A Systematic Review of the Literature. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing* ISSN 1073-6077. doi: 10.1111/j.1744-6171.2011.00302.x
- WWP EN [European Network for Work with Perpetrators] (2018). Guidelines to develop standards for programmes working with perpetrators of domestic violence. Available at: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Resources/Guidelines/WWP_EN_Guidelines_for_Standards_v3_2018.pdf

Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици (WWP EN)

Основана 2014. године, Европска мрежа за рад са починиоцима насиља у породици (WWP EN) је кровна организација која укључује организације које се баве програмима за рад са починиоцима насиља, истраживачке институте и сервисе за подршку жртвама. Уједињујемо наше европске чланове ради заједничког циља: одговорног, ефикасног и на жртву оријентисаног рада са починиоцима насиља.

Верујемо да родно засновано насиље крши људска права жена и тежимо стварању родно равноправног света подржавајући организације чланице у њиховом раду са починиоцима насиља, претежно мушкарцима.

Као кровна организација, WWP EN подржава своје чланове у развоју одговорног рада са починиоцима насиља који је фокусиран на жртву. Као део наше изградње капацитета, нудимо иновативну и неопходно обуку за рад са починиоцима насиља. Такође радимо на промоцији Истанбулске конвенције са растућом мрежом европских и глобалних партнера.

**European Network
for the Work with Perpetrators
of Domestic Violence – WWP EN**

info@work-with-perpetrators.eu

www.work-with-perpetrators.eu

www.work-with-perpetrators.eu